

SPRAWOZDANIE Z KONFERENCJI NAUKOWEJ
„KULTURA MUZYCZNA KATOWIC I JEJ DZIEJE” –
KATOWICE, 6–7 IX 2012

Już po raz dwunasty reprezentanci różnych dziedzin nauki dyskutowali o problemach z dziejów Katowic. Katowickie konferencje – organizowane rokrocznie przez Urząd Miasta Katowice, Muzeum Historii Katowic, PAN Oddział w Katowicach i PTH Oddział w Katowicach – na trwałe wpisały się w działania zmierzające do poszerzenia wiedzy o przeszłości Górnego Śląska. Mają one pojemną formułę i podejmują tematykę związaną z przemianami społecznymi i gospodarczymi, a także z działaniami człowieka, które należą do sfery szeroko pojmowanej kultury. Na tegorocznej, interdyscyplinarnej konferencji spotkali się historycy, muzycy i muzykolodzy oraz historycy sztuki i architektury, którzy mówili o przestrzeniach muzycznych Śląska.

Obrazy tradycyjnie już poprzedziła dyskusja panelowa zainicjowana wystąpieniami Ewy Chojeckiej (*Przestrzeń dźwięków – przestrzeń architektury. Katowicki gmach Akademii Muzycznej – dwugłos symbolicznej przestrzeni*) i Mariana Oslislo (*Śląskie granie. Współczesna kultura muzyczna na Śląsku*). Prelegenci mówili o dialogu między muzyką a architekturą i sztukami plastycznymi, będącym wyrazem poszukiwania nowych przestrzeni dla sztuki. Panel dyskusyjny z udziałem naukowców i animatorów życia muzycznego: Ireneusza Dudka, Eugeniusza Knapika, Jadwigi Lipońskiej-Sajdak, Tomasza Miczki, Krystyny Siejnej, Joanny Wnuk-Nazarowej oraz Jerzego Wyrozumskiego na temat *Rola muzyki w kreowaniu współczesnego modelu kultury* poprowadziła Ewa Chojecka. Podjęli oni problem fenomenu Katowic, które mogą, ich zdaniem, pretendować do miana centrum kultury muzycznej.

W ciągu dwóch dni konferencji przedstawiono dziewiętnaście referatów podzielonych na trzy grupy tematyczne. Pierwsza, *Tradycje muzyczne Katowic*, zawierała wystąpienia dotyczące historii i rozwoju

kultury muzycznej na Śląsku. Jolanta Szulakowska-Kulawik (*Muzyka w środowisku katowickim – tradycja i innowacyjność w kontekście kultury europejskiej*) ukazała, jak muzyka śląska, czerpiąc inspiracje ze źródeł rodzinnych, adaptowała w sposób twórczy nurty europejskie. Rolę muzyki w życiu społeczeństwa w czasach stalinizmu nakreślił Zygmunt Woźniczka (*Katowickie środowisko muzyczne – enklawa wolności w stalinizmie?*), a opis inicjatyw społecznych tworzących obraz kultury muzycznej miasta przedstawił Andrzej Wójcik (*Spółeczny nurt muzycznych dziejów miasta nad Rawą*).

Kilka referatów dotyczyło instytucji i przedsięwzięć stanowiących wizytówki muzyczne Katowic. Elżbieta Grodzka-Łopuszańska (*Śląska szkoła wokalna. Z dziejów wokalistyki w katowickiej Szkole Muzycznej i Akademii Muzycznej*) omówiła sukcesy profesorów i wychowanków katowickiej Szkoły Muzycznej świadczące o ciągłości zapoczątkowanej przed wojną śląskiej szkoły wokalnej. Bogdan Widera (*Historia sukcesu – Zespół Śpiewaków Miasta Katowice Camerata Silesia*) przedstawił rolę chóru Camerata Silesia w promowaniu muzyki polskiej, a sylwetkę twórcy Orkiestry Rozrywkowej Polskiego Radia w Katowicach Jerzego Miliana zaprezentował Jan Malicki (*Fenomen orkiestry Jerzego Miliana*). Oryginalny styl, nowatorstwo rozwiązań formalnych i niezwykła popularność to cechy twórczości Wojciecha Kilara, na które zwrócił uwagę Leon Markiewicz (*O fenomenie twórczości Wojciecha Kilara*).

Kolejni referenci przedstawili ważne miejsca na mapie kulturalnej Katowic. Za takie uznać należy Szkołę Muzyczną im. M. Karłowicza, której wystąpienie poświęciła Aneta Borowik (*Budynek Szkoły Muzycznej im. Mieczysława Karłowicza przy ul. Teatralnej w Katowicach na tle architektury lat 60. XX w.*), a także pomnik Stanisława Moniuszki, którego historię omówiła Małgorzata Witowska (*Pomnik Stanisława Moniuszki w Katowicach. Śpiewacy śląscy w hołdzie kompozytorowi*). Znaczące miejsce w dziejach kultury muzycznej Katowic odegrała muzyka kościelna i znajdujące się na tym terenie organy przedstawione przez Juliana Gembalskiego (*Instrumentarium organowe Katowic – historia i dzień dzisiejszy*). Związki między muzyką i plastyką, a także rola artysty plastyka łączącego w swej twórczości różne dziedziny sztuki stały się tematem prezentacji Irmy Koziny (*Wątki muzyczne w twórczości katowickich plastyków*).

Drugą grupę referatów, zatytułowaną *Katowiccy twórcy*, stanowiły wystąpienia poświęcone artystom tworzącym w przestrzeni muzyki lub wykorzystującym motywy muzyczne. Dokonania profesora Państwowej Wyższej Szkoły Muzycznej w Katowicach oraz animatora kultury na Śląsku, Franciszka Rylinga, zaprezentowała Krystyna Turek (*Franci-*

szek Ryling – pedagog, kompozytor, dyrygent. Wspomnienie w 110. rocznicę jego urodzin). Z kolei Piotr Chlebowski (*Cisza, skupienie, asceza. Henryka Mikołaja Góreckiego „Miserere”*) poddał analizie dźwiękową formę mocno zakorzenionego w tradycji *Miserere* Henryka Mikołaja Góreckiego. Zagadnienie korespondencji sztuk i motywów muzycznych w twórczości Jerzego Dudy-Gracza omówiła Natalia Kruszyna (*Chopinowi – Duda-Gracz. Cykl chopinowski Jerzego Dudy-Gracza jako przykład współczesnego romantyzmu i niezwyklej korespondencji sztuk*). Tę grupę tematyczną zakończyła próba podzielenia się przez Jacka Kurka (*Ars et scientia. Eseje na głos i kontrabas Tadeusza Sławka i Bogdana Mizerskiego*) kilkoma myślami o efektach artystycznej współpracy Tadeusza Sławka i Bogdana Mizerskiego, których koncert *Katowice/Lalka – esej na głos i kontrabas* stanowił jeden z punktów programu konferencji.

Wreszcie trzecia grupa referatów, *Śląskie motywy w twórczości muzycznej*, skupiała wystąpienia dotyczące szeroko rozumianej tematyki śląskiej w twórczości muzycznej. I tak ks. Antoni Reginek (*Górnośląskie zbiory katolickich pieśni kościelnych z nutami wydane w Katowicach w wieku XX i u początku XXI wieku*) omówił tradycję wydawania śpiewników będących świadectwem kultury muzycznej Śląska. Motywy śląskie w twórczości czeskiego barda Jaromira Nohavicy prześledził Bogusław Czechowicz (*„V neděli zajdeš do Slezského muzea podívat se na vitrínu kterou tam pro tebe už mají”*). O górnośląskich motywach w twórczości pieśniarskiej Jaromira Nohavicy), a Jan Pacholski (*Śląski Duch Gór między Orfeuszem a Nibelungami – kilka uwag o operze „Der Berggeist” Louisa Spohra*) ukazał, jak dzięki romantycznej operze Louisa Spohra został wprowadzony do literatury karkonoski Duch Gór. Na koniec Barbara Szczyпка-Gwiazda (*Pomniki Stanisława Moniuszki na Śląsku i ich rola w propagowaniu tradycji regionu*) przedstawiła pomniki autora *Śpiewników domowych* na Śląsku.

Zaprezentowane podczas dwudniowej konferencji referaty są dowodem bogactwa i różnorodności podjętej tematyki, co podkreślił w podsumowaniu Antoni Barciak. Istotne znaczenie miały dyskusje, które koncentrowały się wokół specyfiki modelu kultury muzycznej Śląska i Katowic. Ożywione polemiki pokazały, że wiele problemów mogło być, ze względu na ograniczone ramy czasowe, zaledwie zasygnalizowanych i wymaga osobnego opracowania. Trwałym efektem katowickich obrad będzie, jak co roku, publikacja książkowa materiałów pokonferencyjnych.

Beata Nycz